

EN KARISMATISK LEDER AF EN SOCIAL BEVÆGELSE MOD URETFÆRDIGHED

– *Martin Luther King og hans tid*

ANMELDELSE AF
RICHARD LEE STEVENS

*"Der går mit folk. Jeg må følge dem, for jeg er deres leder."
(s. 276)*

Godfrey Hodgson:
***Martin Luther King:
Historien om en drøm.***
Oversat af Morten Riis.
Informations forlag, 2010.
292 sider, Kr. 299,-.

Sorte i USA har været en undertrykt befolkning siden indførelsen af slaveri i 1600'tallet. Slaveri blev afskaffet efter borgerkrigen i 1855, men forholdet og en kultur med racisme blev en del af lovgivning, tradition og landets historie i mange år efter. Denne raceadskillelse var tydeligst i sydstaterne, hvor det kunne ses alle steder. Gennem mange år var det vanskeligt at arbejde imod denne racisme og den var indbygget i sydstaternes lovgivning samt kultur og tradition. Dog, gennem USAs historie har der altid været protest og oprør imod race-diskrimination og undertrykkelse. Allerede i 1909 blev NAACP¹⁾ etableret og viste sig gennem mange år at være en af de stærkeste organisationer, som kæmpede for borgerrettigheder i USA. NAACP arbejdede fortrinsvis gennem retssager og lokale organisationer, som var tæt forbundet med det sorte lokale samfund og den sorte kirke. Nogle af de mest markante retssager blev ført af NAACP, og organisationen blev bredt kendt og fungerede over hele USA.

Ved starten af 50'erne havde mange afrikanske lande vundet deres frihed og uafhængighed. Denne forandring prægede hele verden og de mange undertrykte sorte i USA var tydeligt klar over, at andre steder i verden var der nu sorte borgere, som levede i et frit samfund, dog endnu ikke i USA. Men stemningen blev også forandret i USA i 50'erne, og tiden var kommet til at starte en anden type aktion og pression for at forandre både kultur og lovgivning.

D. 1. december 1955 nægtede Rosa Parks, en sort kvinde, at flytte sig bagest i bussen, som var loven i Montgomery, Alabama samt en ældgammel tradition i alle sydstaterne. Rosa Parks blev arresteret, hvilket fik de sorte i en hel bydel til at boykotte bustransporten. Den sorte befolkning oprettede fælles transport til at erstatte buskørselen, som ellers bestod af ca. 80% sorte.

Martin Luther King havde lige fået sit første præsteembede i Montgomery, og var just blevet færdig med at læse til Ph.d. Hans arbejde, indtil dette tidspunkt, havde fortrinsvis været

sit studium og at prædike i faderens Baptistkirke. Han havde læst næsten alt om næstekærlighed og om en moralsk kamp for retfærdighed. Han var parat til at træde frem og være både leder af Montgomery busboycotten samt aktionenes moralske leder.

Busboycotten i Montgomery var den første store demonstration imod racediskrimination i sydstaterne, som førte til sejr. Og sejren var for både King og de sorte i Montgomery, som var blevet diskrimineret i årevis. Det var en kombination af flere historiske begivenheder og en spontan handling, som bragte Martin Luther King frem i lyset på dette tidspunkt. Men han var ikke en almindelig mand, som blev inddraget i en demonstration, han var trænet og skolet i at kæmpe for retfærdighed og næstekærlighed. King var tredje generations præst og voksede op i sin fars og sin farfars kirke. I sydstaterne var kirken et tæt socialt netværk og et vigtigt fællesskab, som viste sig at have stor betydning de næste mange år i en langvarig og vanskelig kamp imod racediskrimination.

Her starter Godfrey Hodgsons bog om Martin Luther King. Bogen er en levende og solidarisk beskrivelse af borgerretsbevægelsen i USA fra dens spæde start i 1955 til attentatet mod King ca. 14 år senere. Kings liv og virke var kort, men enormt betydningsfuldt og fyldt med mange begivenheder, som kom til at ændre vor tid og, som forfatteren skriver i sit sidste kapitel, en af årsagerne til at Barak Obama vandt præsidentembedet i 2009.

Forfatteren har skrevet en nærværende bog, som er en kombination af en grundig kilde undersøgelse, personlige beretninger og et indgående kendskab til Kings liv som leder af borgerretsbevægelsen i sydstaterne i 50'erne og 60'erne. Det er muligt at få en grundig forståelse af, hvordan en social bevægelse bliver formet, en omfattende og gennemgribende bevægelse, som har dannet grundlag for en forandring, som endnu ikke er slut. Bogen har en meget stor respekt for og fascination af King, men er også en nøgtern redegørelse for de mange begivenheder, som han var involveret i og som var med til at skabe en grundig forandring af raceforholdene i USA. King er en

historisk person, som kom frem på et tidspunkt, hvor befolkningen var parat til at kæmpe for en forandring. Det er tydeligt i bogen, at den historiske proces var vigtig, timingen var væsentlig, og der var en række forskellige organisationer og personer involveret i denne kamp på mange fronter. Der var mange organisationer, bl.a. NAACP som havde andre synspunkter på taktikker end King havde, men det viste sig, at det var muligt for King at holde fast i sin taktik og samtidig inspirere de andre organisationer med sine mange fængende taler.

King var en karismatisk person med en talemåde langt over det sædvanlige. Jeg har selv flere gange oplevet ham i faderens kirke, Ebenezer Baptistkirke i Atlanta, Georgia. Første gang var, da jeg som ung idealistisk universitetsstuderende i Atlanta besøgte Morehouse College, et sort universitet i Atlanta. Der så jeg og to hvide venner King i et lille auditorium overfyldt med sorte universitets studerende fra de omkringliggende universiteter. Jeg har aldrig før eller siden oplevet så bevægende en tale, som rørte hele forsamlingen til tårer. Det var en oplevelse, som jeg den dag i dag kan huske for både stemning, stedet, rummet samt mit billede af Martin Luther King. Denne oplevelse var i 1963 midt under borgerretsbevægelsen, som stadig havde en lang vej at gå, før der blev en reel ændring i de sociale forhold i sydstaterne. Det var en tale som var inspirerende og fængende og som påvirkede mit liv og virke fremover.

King var den absolutte leder af borgerretsbevægelsen, men der var også andre. Hodgsons bog skildrer de konflikter og diskussioner samt de forskelle mellem borgerretsorganisationerne, som var med til at præge bevægelsen i sydstaterne. NAACP og CORE²⁾ var de ældre organisationer, som havde valgt at bruge rettens vej for at skabe en forandring. Men denne vej var træt, langvarig og svarede ikke til det tempo, som befolkningen krævede nu i en forandret tid. King dannede en ny organisation, SCLC³⁾, som var mere aktionsorienteret, og som gerne ville støtte en reel folkebevægelse imod raceadskillelse. Det var tydeligt, at de andre organisationer,

som havde været på scenen før, var ved at blive for gammeldags, og at befolkningen nu var parat til at demonstrere for at få en ende på racediskriminationen. Tiden var kommet for en forandring, King tog udfordringen op og blev den karismatiske person bevægelsen havde brug for på dette tidspunkt. Der var også organisationer, som var mere rebelske end Kings SCLC og de udfordrede ham og hans taktik og hans tænkning.

Her var SNCC⁴) en af de mest dynamiske og henvendte sig til de unge studerende, som tydeligt kunne se og mærke, at racediskriminationen var ved at blokere deres mulighed for at komme videre efter endt uddannelse. Selv om King var en inspiration for dem alle, og havde den absolutte største opbakning over hele USA, var der konflikter og uoverensstemmelser mellem organisationerne. King fik stor opbakning på grund af sin karismatiske personlighed, sin kamp for retfærdighed, men også på grund af basen i fadrens Baptistkirke.

Det var ikke kun raceadskillelse, som provokerede King. Der var tre emner han kom til at arbejde med, som hænger uadskilleligt sammen: racediskrimination, økonomisk fattigdom og USA's daværende krig i Vietnam. I en skelsættende tale d. 4. april 1967 i Riverside Kirke i New York, brød King med mange andre borgerretsorganisationer, som kæmpede imod racediskrimination, og inddrog økonomi og hans modstand mod krig i en kamp for retfærdighed. Trods det at King havde udviklet et tæt politisk og personligt forhold til daværende præsident Lyndon Johnson, brød King med ham med denne tale ved at se et meget bredere perspektiv for retfærdigheds kamp. Ifølge Kings tænkning og hans læsning om næstekærlighed var denne drejning en naturlighed, da de tre områder var meget tæt forbundet med hinanden i USA's politik. Men borgerretsbevægelsen i USA var også en politisk kamp og stillede krav om taktik og alliancer. Denne drejning gav King en del problemer politisk men også økonomisk, da en stor del af hans arbejde var at indsamle penge til hans og andre organisationer gennem hans foredrags turneer. Et år efter denne

tale, d. 4.4.1968, blev King slået ihjel af en person, hvis motiv aldrig blev klargjort.

Det er dog i bakspejlet muligt at se, at Kings karismatiske tone, som prægede bevægelsen mod racediskrimination, kom for langt ud ved at tage de andre to emner i sin favn. Det var naturligt for King og mange andre, men ikke for den politiske magt som fastholdt undertrykkelse på flere fronter ud over racediskrimination.

Bogen her er en udmærket introduktion til en forklaring af, hvad der har ligget bag Barak Obamas valg til amerikansk præsident og den personlige lokal bevægelses taktik han brugte i sin kampagne. Bogen er også en spændende beretning om et meget betydningsfuldt menneske, hvis hele sjæl og handling drejede sig om retfærdighed og en ophævelse af den racediskrimination han og mange andre var præget af i USA.

Richard Lee Stevens er tidligere lektor gennem 20 år i socialpolitik på Socialrådgiveruddannelserne / Metropol, uddannet sociolog i USA og senere kultursociolog i Danmark. Han kom til Danmark i 1969 efter at have arbejdet i den amerikanske borgerrettighedsbevægelse i syd-staterne fra 1962-1964. Han frasagde sig sit amerikanske statsborgerskab over for den amerikanske ambassadør i Danmark i 1972 som protest imod krigen i Vietnam og levede videre i Danmark som "verdensborger" uden statsborgerskab indtil han tog dansk statsborgerskab i 1982. Stevens fungerer i dag som privatpraktiserende uddannelseskonsulent.

NOTER:

1. NAACP: National Association for the Advance of Colored People; den National Sammenslutning for Farvede Menneskers Fremgang.
2. CORE: Congress of Racial Equality, Sammenslutning for Race Lighed.
3. SCLC: Southern Christian Leadership Conference.
4. SNCC: Student Nonviolent Coordinating Committee; Studenternes Ikke-voldelige Koordinerings Komite.